ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 21.2.2024
COM(2024) 82 final

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Ενίσχυση της ΕΕ μέσω φιλόδοξων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων

{SWD(2024) 70 final}

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Ενίσχυση της ΕΕ μέσω φιλόδοξων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων

Η παρούσα ανακοίνωση σηματοδοτεί το μέσον της περιόδου λειτουργίας του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ). Σχεδιασμένος ως απάντηση στις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας της COVID-19, ο ΜΑΑ, που δημιουργήθηκε τον Φεβρουάριο του 2021, αποτελεί το κεντρικό στοιχείο του NextGenerationEU (NGEU), του μέσου ανάκαμψης της ΕΕ. Ο ΜΑΑ, η λειτουργία του οποίου προβλέπεται να διαρκέσει έως τα τέλη του 2026, είναι πρωτοφανής τόσο ως προς την κλίμακα όσο και ως προς τη φιλοδοξία. Έχει διττό στόχο να βοηθήσει τα κράτη μέλη να ανακάμψουν και να βγουν ενισχυμένα από τις καταστροφικές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας, καθώς και να ενισχύσει την ανθεκτικότητα της ΕΕ και να καταστήσει τις οικονομίες και τις κοινωνίες μας κατάλληλες για το μέλλον, ιδίως με τη στήριξη της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Ο ΜΑΑ είναι το πρώτο μείζον χρηματοδοτικό πρόγραμμα της ΕΕ που βασίζεται στις επιδόσεις, εκταμιεύοντας κονδύλια προς τα κράτη μέλη βάσει της προόδου που σημειώνεται ως προς τις φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις οι οποίες προτείνονται με τα οικεία εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΣΑΑ). Οι εν λόγω μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις πρέπει να συνάδουν με τις προτεραιότητες της ΕΕ που προσδιορίζονται με τον κανονισμό ΜΑΑ και να αντιμετωπίζουν τις εθνικές προκλήσεις που προσδιορίζονται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής και της πολιτικής απασχόλησης μέσω συστάσεων ανά χώρα (ΣΑΧ).

Κατά τα τρία έτη που μεσολάβησαν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού ΜΑΑ, τα κράτη μέλη χρησιμοποίησαν τον ΜΑΑ στρατηγικά για να προωθήσουν τα μεταρρυθμιστικά και επενδυτικά προγράμματά τους και να αντιμετωπίσουν τόσο τις μακροχρόνιες όσο και τις νέες προκλήσεις. Έχουν ήδη εκταμιευθεί 225 δισ. EUR και περίπου το 75 % των οροσήμων και των στόχων που είχαν προγραμματιστεί να επιτευχθούν έως τα τέλη του 2023 είτε αξιολογήθηκαν ήδη από την Επιτροπή ως ικανοποιητικά επιτευχθέντα είτε έχουν αναφερθεί από τα κράτη μέλη ως ολοκληρωθέντα. Επιπλέον, μέσω των οικείων ΣΑΑ, τα κράτη μέλη έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο όσον αφορά την υλοποίηση των ΣΑΧ που εκδίδονται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Ο ΜΑΑ στηρίζει αποτελεσματικά την οικονομική ανάκαμψη στην ΕΕ. Περίπου η μισή αύξηση των δημόσιων επενδύσεων που αναμένεται στην ΕΕ μεταξύ 2019 και 2025 εκτιμάται ότι θα προκύψει από επενδύσεις χρηματοδοτούμενες από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, ιδίως από τον ΜΑΑ[1]. Με βάση μοντελοποίηση[2] που πραγματοποίησε η Επιτροπή προκύπτει ότι το

---

[1] Βλ. ευρωπαϊκές οικονομικές προβλέψεις – φθινόπωρο 2023, διαθέσιμες στη διεύθυνση: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-forecast-and-surveys/economic-forecasts/autumn-2023-economic-forecast-modest-recovery-ahead-after-challenging-year_en?prefLang=el.

Ο ΜΑΑ και τα ταμεία της πολιτικής συνοχής αποτελούν από κοινού την κύρια πηγή χρηματοδότησης για επενδύσεις στο πλαίσιο του προϋπολογισμού της ΕΕ.

[2] Το QUEST είναι το παγκόσμιο μακροοικονομικό μοντέλο που χρησιμοποιεί η Γενική Διεύθυνση Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων (ΓΔ ECFIN) για την ανάλυση και την έρευνα στον τομέα της μακροοικονομικής πολιτικής, βλ. https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-research-and-databases/economic-research/macroeconomic-

NGEU[3] θα μπορούσε να αυξήσει το πραγματικό ΑΕΠ της ΕΕ το 2026 κατά έως και 1,4 % παραπάνω από ό,τι σε ένα σενάριο χωρίς το NGEU. Από τις προσομοιώσεις βάσει μοντέλων προκύπτει επίσης σημαντική, βραχυπρόθεσμη αύξηση της απασχόλησης στην ΕΕ (κατά έως και 0,8 %). Η αύξηση αυτή προβλέπεται να συνοδευτεί από σταθερά υψηλότερους πραγματικούς μισθούς μεσοπρόθεσμα, ως αποτέλεσμα της δυνητικής αύξησης της παραγωγικότητας από επενδύσεις που πραγματοποιούνται από τα κράτη μέλη. Περίπου το ένα τέταρτο με ένα τρίτο του συνολικού εκτιμώμενου αντικτύπου του ΜΑΑ στο ΑΕΠ προβλέπεται να οφείλεται σε θετικές δευτερογενείς επιπτώσεις μεταξύ κρατών μελών, οι οποίες προκαλούνται από την ταυτόχρονη υλοποίηση επενδύσεων στα κράτη μέλη.

Ο ΜΑΑ έχει αποδειχθεί ευέλικτο μέσο, το οποίο βοηθά τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν νέες προκλήσεις και περιστάσεις. Η απρόκλητη επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας προκάλεσε αδιανόητες δυσκολίες στην Ουκρανία και οδήγησε σε διαταραχές στην παγκόσμια αγορά ενέργειας και αλυσίδα εφοδιασμού. Η πρωτοφανής εδώ και δεκαετίες εκτίναξη των τιμών της ενέργειας και των καταναλωτικών αγαθών προκάλεσε κρίση του «κόστους ζωής» για πολλά νοικοκυριά σε ολόκληρη την Ευρώπη, πλήττοντας περισσότερο τα ευάλωτα νοικοκυριά. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη μπόρεσαν να ζητήσουν αλλαγές στα υφιστάμενα ΣΑΑ τους ώστε να ληφθούν υπόψη νέες, αντικειμενικές περιστάσεις, όπως ο υψηλός πληθωρισμός και οι διαταραχές στην αλυσίδα εφοδιασμού. Επιπλέον, στο πλαίσιο του σχεδίου REPowerEU, τα κράτη μέλη μπόρεσαν να επωφεληθούν από πρόσθετους πόρους ώστε να εισαγάγουν κεφάλαια για το REPowerEU και να τονώσουν μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που διαφοροποιούν τον ενεργειακό εφοδιασμό της ΕΕ, επιταχύνουν την πράσινη μετάβαση και στηρίζουν τα ευάλωτα νοικοκυριά.

Στο μέσον της περιόδου λειτουργίας αυτού του μοναδικού και χρονικά περιορισμένου μέσου, η Επιτροπή δημοσιεύει την ενδιάμεση αξιολόγησή του. Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του κανονισμού ΜΑΑ, η ενδιάμεση αξιολόγηση αποτιμά τον τρόπο με τον οποίο ο ΜΑΑ εκπληρώνει τους στόχους του, με βάση τα έως τώρα διαθέσιμα στοιχεία. Κατά την αποτίμηση λαμβάνονται υπόψη τα πέντε κριτήρια αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας, της συνάφειας, της συνοχής και της ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας. Το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα ανακοίνωση παρέχει περαιτέρω λεπτομέρειες σχετικά με την ενδιάμεση αξιολόγηση από την Επιτροπή. Η αξιολόγηση βασίζεται σε διάφορες πηγές, συμπεριλαμβανομένης ανεξάρτητης μελέτης η οποία διενεργήθηκε από κοινοπραξία εξωτερικών αναδόχων και δημοσιεύεται παράλληλα, καθώς και σε ευρείες διαβουλεύσεις[4].

Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει τα κύρια συμπεράσματα από την ενδιάμεση αξιολόγηση και προβαίνει σε απολογισμό της εφαρμογής του ΜΑΑ. Στην ενότητα 1 αξιολογείται η πρόοδος που έχει σημειωθεί έως τώρα όσον αφορά την εφαρμογή του ΜΑΑ,

---

models/quest-macroeconomic-model_en?prefLang=el. Βλ. το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής σχετικά με την ενδιάμεση αξιολόγηση του ΜΑΑ για περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τα αποτελέσματα του QUEST όσον αφορά τον μακροοικονομικό αντίκτυπο του ΜΑΑ.

[3] Το NGEU διαθέτει συνολικό προϋπολογισμό ύψους 806,9 δισ. EUR (τιμές 2021), εκ των οποίων 723,8 δισ. EUR διατίθενται για τον ΜΑΑ (επιχορηγήσεις και δάνεια). Άλλοι δικαιούχοι του NGEU είναι το REACT-EU, το οποίο συμπλήρωσε τα προγράμματα της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2014-2020 με 50,6 δισ. EUR, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (10,9 δισ. EUR), η αγροτική ανάπτυξη (8,1 δισ. EUR), το InvestEU (6,1 δισ. EUR), το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» (5,4 δισ. EUR) και το rescEU (2 δισ. EUR).

[4] Μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (2020-2024) — ενδιάμεση αξιολόγηση (europa.eu)

με έμφαση σε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί στην πράξη. Στην ενότητα 2 εξετάζεται τι έχει λειτουργήσει ικανοποιητικά και τι θα μπορούσε να βελτιωθεί, ενώ προσδιορίζονται και τα βασικά διδάγματα που έχουν αντληθεί έως τώρα. Στην ενότητα 3 παρατίθεται η σύνοψη και τα συμπεράσματα, ενώ περιγράφεται και η μελλοντική πορεία.

1. **Η εφαρμογή του ΜΑΑ έχει σημειώσει ορατή πρόοδο**

1.1. Η εφαρμογή έχει οδηγήσει σε απτά αποτελέσματα στα κράτη μέλη

Τα κράτη μέλη υλοποιούν τις μεταρρυθμίσεις και τις επενδύσεις που περιλαμβάνονται στα ΣΑΑ τους. Έως τα τέλη του 2023, περισσότερα από 1150 ορόσημα και στόχοι είχαν ήδη αξιολογηθεί από την Επιτροπή ως ικανοποιητικά επιτευχθέντα[5]. Η επίτευξη αυτών των οροσήμων και στόχων έχει οδηγήσει σε συγκεκριμένα αποτελέσματα στην πράξη, με σαφείς ενδείξεις ότι ο ΜΑΑ έχει πραγματικό αντίκτυπο σε ολόκληρη την ΕΕ. Ο αντίκτυπος αυτός απεικονίζεται στο πλαίσιο 1, με χαρακτηριστικά παραδείγματα επενδύσεων και

Πλαίσιο 1: Ο ΜΑΑ αποφέρει απτά αποτελέσματα στην πράξη

Η Κύπρος έχει ενισχύσει τις προσπάθειές της για την αντιμετώπιση του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού. *Για να εξασφαλίσει ότι οι πληρωμές από πολυεθνικές επιχειρήσεις δεν εξέρχονται από την ΕΕ αφορολόγητες, η Κύπρος ενέκρινε μεταρρύθμιση με την οποία θεσπίζεται παρακράτηση φόρου στην πηγή επί εξερχόμενων πληρωμών προς «μη συνεργάσιμες» περιοχές φορολογικής δικαιοδοσίας. Πρόκειται για σημαντικό βήμα που θα προλειάνει το έδαφος για μελλοντικές δράσεις σε αυτό το ζήτημα.*

Η Βουλγαρία έχει λάβει μέτρα για τη βελτίωση της επάρκειας και της κάλυψης του οικείου συστήματος ελάχιστου εισοδήματος. *Μέσα από την έγκριση νομοθετικών τροποποιήσεων, η Βουλγαρία εισήγαγε σταδιακή αύξηση, από το 2022 έως το 2024, των κατώτατων ορίων εισοδήματος για όλους τους δυνητικούς δικαιούχους του συστήματος ελάχιστου εισοδήματος. Πρόκειται για σημαντικό βήμα για την αντιμετώπιση των μακροχρόνιων κοινωνικών προκλήσεων στη χώρα.*

Η Αυστρία έχει θεσπίσει το «KlimaTicket», το οποίο διευκολύνει τη φιλική για το κλίμα κινητικότητα και την καθιστά οικονομικά προσιτή. *Με το «Klimaticket» θεσπίζεται ενιαίο εισιτήριο με κατ' αποκοπή τιμή το οποίο παρέχει δυνατότητα για σχεδόν απεριόριστες δημόσιες συγκοινωνίες σε ολόκληρη την Αυστρία, ενώ διατίθεται και σε μειωμένες τιμές για σπουδαστές, ηλικιωμένους, άτομα με αναπηρίες και οικογένειες. Από την έναρξη εφαρμογής του, τον Οκτώβριο του 2021, περισσότεροι από 260 000 Αυστριακοί έχουν ήδη αγοράσει τα «κλιματικά εισιτήρια».*

Η Λιθουανία έχει θεσπίσει το Πρόγραμμα Σχολικής Προόδου της Χιλιετίας, με σκοπό την αναδιοργάνωση και τη βελτίωση των σχολικών υποδομών και την εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην εκπαίδευση για τα παιδιά από τη Λιθουανία. *Στόχος του προγράμματος είναι να εξασφαλίσει για όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από το υπόβαθρό τους, πρόσβαση σε σχολεία υψηλής ποιότητας. Ο στόχος αυτός είναι ζωτικής σημασίας, διότι η Λιθουανία βρίσκεται αντιμέτωπη με ανισότητες μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, καθώς και με κοινωνικοοικονομικό χάσμα στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα το οποίο υπερβαίνει τον μέσο όρο της ΕΕ. Τουλάχιστον το 80 % των δήμων της Λιθουανίας θα υλοποιήσουν το πρόγραμμα, με αποτέλεσμα 150 σχολεία να λάβουν στήριξη έως τα τέλη Ιουνίου του 2026.*

[5] Όταν τα κράτη μέλη υποβάλλουν αιτήσεις πληρωμής, η Επιτροπή αξιολογεί τα παρεχόμενα αποδεικτικά στοιχεία και διαπιστώνει κατά πόσον πληρούνται οι απαιτήσεις των σχετικών οροσήμων και στόχων που ορίζονται στο παράρτημα της εκτελεστικής απόφασης του Συμβουλίου. Η διαδικασία αυτή αποτελεί προϋπόθεση για την εκταμίευση κονδυλίων.

μεταρρυθμίσεων στις οποίες έχει ήδη σημειωθεί απτή πρόοδος στην πράξη, για παράδειγμα όσον αφορά τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό, την ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση, την κοινωνική ένταξη και τη στήριξη της βιώσιμης κινητικότητας και των βιώσιμων μεταφορών.

Σύμφωνα με την πρόοδο που έχει σημειωθεί και τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν, έχουν εκταμιευθεί 225 δισ. EUR για τη στήριξη των οικονομιών της ΕΕ. Σχεδόν 67 δισ. EUR έχουν εκταμιευθεί για προχρηματοδότηση, γεγονός που συνέβαλε στην άμβλυνση των βραχυπρόθεσμων επιπτώσεων της κρίσης στους προϋπολογισμούς των κρατών μελών, αλλά και στην έναρξη της υλοποίησης[6]. Επιπλέον, έχουν εκταμιευθεί 157,2 δισ. EUR μετά την ικανοποιητική επίτευξη των οροσήμων και των στόχων, γεγονός που αντανακλά την πρόοδο που έχει σημειωθεί ως προς τις μεταρρυθμίσεις και τις επενδύσεις στην πράξη. Μεγάλο τμήμα αυτών των εκταμιεύσεων συνδέεται με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων, οι οποίες εσκεμμένα πραγματοποιούνται εμπροσθοβαρώς ώστε να τεθούν τα θεμέλια για επιτυχείς επενδύσεις κατά το δεύτερο μισό της περιόδου λειτουργίας του ΜΑΑ.

Περίπου το 75 % των οροσήμων και των στόχων που είχαν προγραμματιστεί να επιτευχθούν έως τα τέλη του 2023 έχουν ήδη είτε αξιολογηθεί από την Επιτροπή ως επιτευχθέντα είτε αναφερθεί από τα κράτη μέλη ως ολοκληρωθέντα[7]. Ακόμη και τα κράτη μέλη που έως τώρα ούτε έχουν υποβάλει αιτήσεις πληρωμής ούτε έχουν λάβει κονδύλια από τον ΜΑΑ έχουν ήδη σημειώσει πρόοδο ως προς την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων που καθορίζονται στα ΣΑΑ τους.

1.2. Όλα τα σχέδια έχουν αναθεωρηθεί ώστε να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπος του ΜΑΑ σε ένα μεταβαλλόμενο πλαίσιο

Το 2023 τα κράτη μέλη επικεντρώθηκαν στην προσαρμογή των ΣΑΑ τους ώστε να καταστούν κατάλληλα για την αντιμετώπιση νέων προκλήσεων, σημειώνοντας παράλληλα πρόοδο στην υλοποίησή τους. Οι αυξημένες τιμές της ενέργειας, ο υψηλός πληθωρισμός και οι διαταραχές στην αλυσίδα εφοδιασμού που δημιουργήθηκαν εξαιτίας του απρόκλητου επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και, σε ορισμένες περιπτώσεις, φυσικές καταστροφές κατέστησαν δύσκολη την υλοποίηση ορισμένων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων από τα οικεία ΣΑΑ για τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή στήριξε τα κράτη μέλη[8] στις προσπάθειές τους να μετριάσουν αυτούς τους εξωτερικούς περιορισμούς και να αναθεωρήσουν τα σχετικά μέτρα στα ΣΑΑ τους χρησιμοποιώντας την ευελιξία που προβλέπεται στον κανονισμό ΜΑΑ. Οι αναθεωρήσεις αποτέλεσαν επίσης την ευκαιρία να επικαιροποιηθούν τα ΣΑΑ ώστε να ληφθούν υπόψη τα αναθεωρημένα χρηματοδοτικά

---

6 Από τα 67 δισ. EUR προχρηματοδότησης, 10,4 δισ. EUR εκταμιεύθηκαν στα τέλη του 2023 και στις αρχές του 2024 όταν εγκρίθηκαν τα κεφάλαια για το REPowerEU.

7 Τα στοιχεία όσον αφορά τα ορόσημα και τους στόχους που έχουν ολοκληρωθεί υποβάλλονται από τα ίδια τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της εξαμηνιαίας υποβολής εκθέσεων.

8 Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας στο πλαίσιο του σχεδίου REPowerEU — Ευρωπαϊκή Επιτροπή (europa.eu)

κονδύλια για τα κράτη μέλη[9] και να αξιοποιηθεί η εναπομένουσα δανειακή στήριξη[10] που ήταν διαθέσιμη στο πλαίσιο του ΜΑΑ.

Με τις αναθεωρήσεις των σχεδίων εξασφαλίστηκε ότι τα ΣΑΑ παραμένουν και φιλόδοξα και κατάλληλα για τον επιδιωκόμενο σκοπό. Όλα τα ΣΑΑ επικαιροποιήθηκαν το 2023, με ιδιαίτερη προσοχή όχι μόνο στην ποιότητα των μέτρων, αλλά και στον βαθμό ωριμότητάς τους και στον ορίζοντα υλοποίησής τους, δεδομένου του χρονικά περιορισμένου χαρακτήρα του ΜΑΑ. Δεσμεύσεις που δεν ήταν πλέον εφικτές λόγω αντικειμενικών συνθηκών προσαρμόστηκαν και, σε πολλές περιπτώσεις, αντικαταστάθηκαν από καταλληλότερες εναλλακτικές λύσεις, ενώ παράλληλα διατηρήθηκε ως είχε το αρχικό επίπεδο φιλοδοξίας των ΣΑΑ. Χάρη στο ευρύ πεδίο εφαρμογής του ΜΑΑ τα κράτη μέλη είχαν την αναγκαία ευελιξία να κατανείμουν πόρους ανάλογα με τις εξελισσόμενες προτεραιότητές τους, σύμφωνα με τους στόχους του ΜΑΑ. Στο πλαίσιο 2 παρατίθενται παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο οι αναθεωρήσεις έχουν μεγιστοποιήσει τον αντίκτυπο του ΜΑΑ σε τομείς όπως η πρόληψη καταστροφών, η ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών ή τα χρηματοδοτικά μέσα για τη στήριξη των ΜΜΕ.

[9] Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 11 παράγραφος 2 του κανονισμού ΜΑΑ, η μέγιστη χρηματοδοτική συνεισφορά κάθε κράτους μέλους για μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη επικαιροποιήθηκε τον Ιούνιο του 2022 με βάση τα απολογιστικά στοιχεία της Eurostat σχετικά με τη μεταβολή της αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ κατά τη διάρκεια του 2020 και τη συνολική μεταβολή του πραγματικού ΑΕΠ για την περίοδο 2020-2021.

[10] Τα κράτη μέλη μπορούσαν να ζητήσουν (πρόσθετη) δανειακή στήριξη έως τις 31 Αυγούστου 2023, όπως ορίζεται στο άρθρο 14 παράγραφος 2 του κανονισμού ΜΑΑ. Από το συνολικό κονδύλιο ύψους 385,8 δισ. EUR που διατίθεται για δανειακή στήριξη στο πλαίσιο του ΜΑΑ, έως τα τέλη του 2023 δεσμεύτηκαν σχεδόν 291 δισ. EUR.

Μέσω των αναθεωρήσεων, αυξήθηκε σημαντικά το μέγεθος της στήριξης της ΕΕ προς τα κράτη μέλη. Το 2023 διατέθηκε στις οικονομίες της ΕΕ χρηματοδοτική στήριξη ύψους σχεδόν 150 δισ. EUR μέσω πρόσθετων επιχορηγήσεων για τα κεφάλαια για το REPowerEU και δανείων ύψους 125,5 δισ. EUR. Η μεγάλη απορρόφηση δανειακής στήριξης καταδεικνύει τη συνεχιζόμενη ελκυστικότητα του ΜΑΑ ως μέσου στήριξης και μετασχηματισμού των οικονομιών της ΕΕ για το μέλλον. Συνολικά, και εφόσον θα επιτευχθούν όλα τα ορόσημα και οι στόχοι, ο ΜΑΑ θα τονώσει τις οικονομίες της ΕΕ με χρηματοδοτική στήριξη ύψους 650 δισ. EUR[11].

Πλαίσιο 2: τα ΣΑΑ έχουν αναθεωρηθεί ώστε να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπός τους σε ένα μεταβαλλόμενο πλαίσιο

Η Σλοβενία ζήτησε πρόσθετη δανειακή στήριξη για την αντιμετώπιση των καταστροφικών επιπτώσεων από τις πλημμύρες που έπληξαν τη χώρα τον Αύγουστο του 2023. *Τα πρόσθετα δάνεια θα στηρίξουν περαιτέρω την ανθεκτικότητα της Σλοβενίας έναντι των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και θα προωθήσουν την πράσινη μετάβασή της, για παράδειγμα με επενδύσεις στη βιώσιμη ανακαίνιση κτιρίων και στην ανοικοδόμηση δύο περιφερειακών σιδηροδρομικών γραμμών που επλήγησαν από τις πλημμύρες και τις καταιγίδες.*

Η Ιταλία έλαβε στοχευμένα μέτρα με σκοπό την ενίσχυση των εργαλείων για τη μείωση των καθυστερήσεων στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης σε αστικές υποθέσεις. *Σε αυτά περιλαμβάνονται μέτρα για την ενίσχυση της Υπηρεσίας Δικαστικών Διαδικασιών, καθώς και η δημιουργία συστημάτων παροχής κινήτρων ώστε οι δικαστικές υπηρεσίες να επιτύχουν τους στόχους τους όσον αφορά τη μείωση του αριθμού των εκκρεμών υποθέσεων. Απώτερος στόχος είναι η δημιουργία φιλικότερου προς τις επιχειρήσεις περιβάλλοντος, η προσέλκυση περισσότερων επενδύσεων και η προώθηση της ανάπτυξης.*

Η Κροατία χρησιμοποίησε πρόσθετη δανειακή στήριξη για να αντιμετωπίσει τις επιπτώσεις από τον υψηλό πληθωρισμό στο έργο της για το δημόσιο δίκτυο ύδρευσης. *Οι αυξημένες τιμές στις κατασκευές κατέστησαν ανέφικτο ένα τμήμα του στόχου για τα κατασκευασμένα ή ανακατασκευασμένα χιλιόμετρα του δημόσιου δικτύου ύδρευσης. Ωστόσο, η Κροατία αποφάσισε να ζητήσει πρόσθετη δανειακή στήριξη, όχι μόνο για την αντιμετώπιση του αυξημένου κόστους κατασκευής, αλλά μάλιστα και για να αυξήσει το επίπεδο φιλοδοξίας του μέτρου. Με το αναθεωρημένο ΣΑΑ αυξάνεται πλέον ο τελικός στόχος από 956 σε 1 087 χιλιόμετρα κατασκευασμένου ή ανακατασκευασμένου δημόσιου δικτύου ύδρευσης. Η αλλαγή αυτή θα αυξήσει περαιτέρω τον αριθμό των πολιτών που θα ωφεληθούν από βελτιωμένη πρόσβαση στην ύδρευση.*

Η Ισπανία έχει συμπεριλάβει χρηματοδοτικά μέσα για τη βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση. *Δεδομένου ότι οι ΜΜΕ διαδραματίζουν καίριο ρόλο στο ισπανικό οικονομικό τοπίο, η Ισπανία ζήτησε πρόσθετα δάνεια με σκοπό να βελτιώσει την πρόσβαση των ΜΜΕ στις κεφαλαιαγορές και να παράσχει κίνητρα για ιδιωτικές επενδύσεις, ιδίως για ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται στον πράσινο και τον ψηφιακό τομέα.*

[11] Έως τα τέλη του 2023 (προθεσμία για τη δέσμευση κονδυλίων του ΜΑΑ που σχετίζονται με το NGEU), δεσμεύτηκαν σχεδόν 650 δισ. EUR για χρηματοδοτική στήριξη προς τις οικονομίες της ΕΕ. Το ποσό αυτό αναλύεται σε 357 δισ. EUR σε επιχορηγήσεις και 291 δισ. EUR σε δάνεια.

1.3. Το REPowerEU θα επιταχύνει περαιτέρω την πράσινη μετάβαση

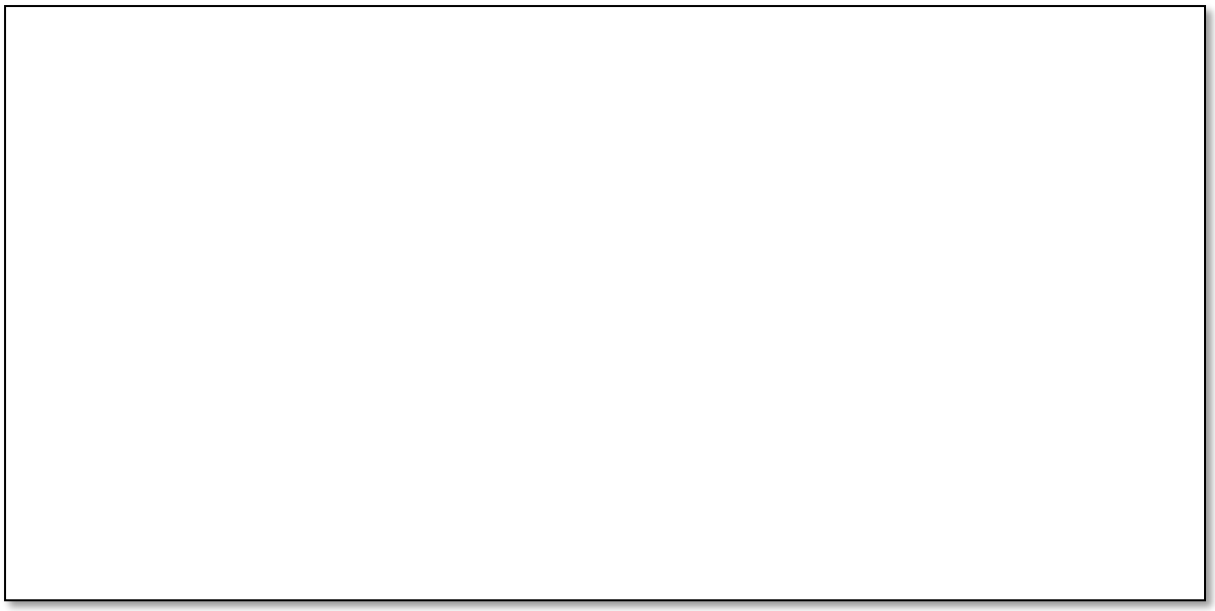
Ο ΜΑΑ συμβάλλει στην επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης στην ΕΕ. Ο κανονισμός για τον ΜΑΑ απαιτεί να διαθέτουν όλα τα ΣΑΑ τουλάχιστον το 37 % των συνολικών πιστώσεων σε μέτρα που στηρίζουν την πράσινη μετάβαση. Όλα τα κράτη μέλη έχουν υπερβεί τον στόχο αυτό (40 % κατά μέσον όρο), και μάλιστα ορισμένα κράτη μέλη διαθέτουν πάνω από το 50 % του συνολικού τους σχεδίου σε κλιματικούς στόχους. Συνολικά, οι εκτιμώμενες δαπάνες για το κλίμα ανέρχονται σε περίπου 275 δισ. EUR. Επιπλέον, όλα τα μέτρα που στηρίζονται από τον ΜΑΑ πρέπει να είναι σύμφωνα με την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης», πράγμα που καθιστά τον ΜΑΑ το πρώτο μέσο της ΕΕ στο οποίο η εν λόγω αρχή αποτελεί οριζόντιο γενικό κριτήριο επιλεξιμότητας. Επιπλέον, ο ΜΑΑ, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, στηρίζει την απασχόληση και τις κοινωνικές πολιτικές και συμβάλλει έτσι στο να καταστεί δίκαιη η πράσινη μετάβαση.

Το REPowerEU συμβάλλει περαιτέρω στην εξοικονόμηση ενέργειας, στην επιτάχυνση της παραγωγής καθαρής ενέργειας και στη διαφοροποίηση του ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ. Τον Μάρτιο του 2023, άρχισε να ισχύει ο τροποποιημένος κανονισμός ΜΑΑ, ο οποίος επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να εισαγάγουν κεφάλαια για το REPowerEU στα οικεία ΣΑΑ. Έκτοτε, έχουν εγκριθεί 23 κεφάλαια για το REPowerEU[12]. Αυτά περιλαμβάνουν μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που θα βοηθήσουν στην εξοικονόμηση ενέργειας, θα συμβάλουν στην παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και θα μειώσουν την εξάρτησή μας από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα με τη δημιουργία πιο ανθεκτικών ενεργειακών δικτύων.

Μέσω των κεφαλαίων για το REPowerEU, θα διατεθούν επιπλέον 60 δισ. EUR για την επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης, εκ των οποίων 40 δισ. EUR θα διατεθούν για τα νέα δάνεια που ζητήθηκαν για τα κεφάλαια για το REPowerEU, ενώ το υπόλοιπο ποσό θα διατεθεί για πρόσθετες επιχορηγήσεις για μέτρα του REPowerEU από πόρους του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών και του αποθεματικού προσαρμογής στο Brexit. Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που εισάγονται με τα κεφάλαια για το REPowerEU συμπληρώνουν και επιταχύνουν τις μεταρρυθμίσεις και τις επενδύσεις που έχουν ήδη συμπεριληφθεί στα ΣΑΑ. Στο πλαίσιο 3 παρατίθενται παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο τα κεφάλαια για το REPowerEU επιταχύνουν την πράσινη μετάβαση. Τα μέτρα του REPowerEU θα προωθήσουν σημαντικές επενδύσεις με σκοπό, για παράδειγμα, την ανάπτυξη δυναμικότητας παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, συμπεριλαμβανομένων τεχνολογιών που ωρίμασαν πιο πρόσφατα, όπως η υπεράκτια αιολική ενέργεια· την εγκατάσταση δυναμικότητας αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας· την απανθρακοποίηση των συστημάτων θέρμανσης· την ανάπτυξη ικανότητας παραγωγής υδρογόνου και τη στήριξη μέτρων για την ανακούφιση της ενεργειακής φτώχειας. Επιπλέον, τα κράτη μέλη έχουν συμπεριλάβει φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις στα οικεία κεφάλαια για το REPowerEU, για παράδειγμα για την απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών και τη διευκόλυνση της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ή για την ανάπτυξη πράσινων δεξιοτήτων οι οποίες αναμένεται να διευκολύνουν τη μετάβαση, τόσο για τις εργαζόμενες και τους εργαζόμενους όσο και για τις ΜΜΕ.

[12] Τα υπόλοιπα τέσσερα κράτη μέλη (Βουλγαρία, Γερμανία, Ιρλανδία και Λουξεμβούργο) δεν έχουν υποβάλει μέχρι στιγμής κεφάλαιο για το REPowerEU στην Επιτροπή.

Το REPowerEU θα προωθήσει επίσης τους στόχους του βιομηχανικού σχεδίου της Πράσινης Συμφωνίας[13] και θα δημιουργήσει ένα περιβάλλον που θα στηρίζει σε μεγαλύτερο βαθμό την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας της ΕΕ και την αναβάθμιση της παραγωγικής ικανότητας των βιομηχανιών μηδενικών καθαρών εκπομπών. Τα ΣΑΑ, συμπεριλαμβανομένων των νέων κεφαλαίων τους για το REPowerEU, μπορούν και θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για τη στήριξη της παραγωγής καθαρής τεχνολογίας. Παραδείγματα επενδύσεων ή μεταρρυθμίσεων που στοχεύουν άμεσα στη βιομηχανία των μηδενικών καθαρών εκπομπών υπάρχουν στην Ισπανία, την Κροατία, την Ιταλία, την Πολωνία ή την Πορτογαλία. Παραδείγματα στήριξης για την απανθρακοποίηση της βιομηχανίας υπάρχουν στο Βέλγιο, τη Γερμανία, την Ελλάδα, τη Γαλλία, την Ουγγαρία, την Ιταλία, την Πορτογαλία ή τη Σλοβενία. Συνολικά, θα διατεθούν 68 δισ. EUR από τον ΜΑΑ

[13] Ανακοίνωση:Βιομηχανικό σχέδιο της Πράσινης Συμφωνίας για την εποχή των μηδενικών καθαρών εκπομπών |Ευρωπαϊκή Επιτροπή (europa.eu)

Πλαίσιο 3: Το REPowerEU επιταχύνει την πράσινη μετάβαση

Τα ΣΑΑ, με τον μοναδικό συνδυασμό μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που περιλαμβάνουν, συμβάλλουν σημαντικά στην απανθρακοποίηση του ευρωπαϊκού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας. Λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους της ΕΕ για την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050 και τον ενδιάμεσο στόχο για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55 % έως το 2030, καθώς και τον εν εξελίξει διάλογο για τον καθορισμό στόχου μείωσης για το 2040 [βλ. την πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τον κλιματικό στόχο για το 2040, COM (2024)63], για την απανθρακοποίηση των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας δεν θα χρειαστεί μόνο μια τεχνολογική στροφή προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αλλά και η κατασκευή των απαραίτητων υποδομών για την κατοχύρωση της ενεργειακής ασφάλειας και της οικονομικής προσιτότητας για το σύνολο των πολιτών. Προς τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη συμπεριέλαβαν περαιτέρω μέτρα στα οικεία κεφάλαια για το REPowerEU.

Απανθρακοποίηση και μέριμνα ώστε οι αγορές ενέργειας να έχουν ως βάση τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: τα κράτη μέλη επιταχύνουν και αυξάνουν μαζικά τη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

- *Η **Τσεχία** θέσπισε ευρείες μεταρρυθμίσεις με τις οποίες θα καταργηθούν οι απαιτήσεις αδειοδότησης για εγκαταστάσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έως 50 KW, θα συντομευθούν οι διαδικασίες αδειοδότησης και θα δημιουργηθεί μια ψηφιακή υπηρεσία μίας στάσης που θα βοηθά τους αιτούντες με τις διαδικασίες αδειοδότησης.*
- *Το **Βέλγιο** θα αναπτύξει μια «ενεργειακή νησίδα» στη βελγική Βόρεια Θάλασσα, με την οποία θα καταστεί δυνατή η σύνδεση τουλάχιστον 3,15 GW μελλοντικής υπεράκτιας αιολικής ενέργειας με το χερσαίο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας.*

Κατοχύρωση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού και της οικονομικά προσιτής ενέργειας: τα κράτη μέλη καθιστούν τα ενεργειακά δίκτυα ασφαλή βελτιώνοντας τις υποδομές και αντιμετωπίζοντας τα σημεία συμφόρησης

- *Η **Σλοβακία** θα αναβαθμίσει 250 km γραμμών μεταφοράς ενισχύοντας το εμπόριο ηλεκτρικής ενέργειας με γειτονικά κράτη μέλη και βελτιστοποιώντας τη χρήση της ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.*
- *Η **Λετονία** θα αυξήσει την ασφάλεια και τη σταθερότητα του ενεργειακού της εφοδιασμού προκειμένου να επιταχυνθεί το διασυνοριακό έργο το οποίο υλοποιείται επί του παρόντος από τη Λετονία, τη Λιθουανία, την Εσθονία και την Πολωνία και αποβλέπει στον συγχρονισμό των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας των κρατών της Βαλτικής με το δίκτυο της ηπειρωτικής Ευρώπης.*

Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας της ΕΕ: τα κράτη μέλη αυξάνουν την παραγωγική ικανότητα των βιομηχανιών μηδενικών καθαρών εκπομπών

*Η **Πορτογαλία** θα στηρίξει επενδύσεις σε έργα παραγωγής τεχνολογιών μηδενικών καθαρών εκπομπών με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της πορτογαλικής βιομηχανίας. Διατίθεται ποσό συνολικού ύψους 50 εκατ. EUR με σκοπό τη στήριξη μεμονωμένων εταιρειών ή έργων για επενδύσεις σε τεχνολογίες που ευθυγραμμίζονται με την πράξη για τη βιομηχανία των μηδενικών καθαρών εκπομπών, όπως τα ηλιακά φωτοβολταϊκά, η χερσαία και η υπεράκτια αιολική ενέργεια, καθώς και οι συσσωρευτές και η αποθήκευση.*

για τη στήριξη της καθαρής τεχνολογίας, της καθαρής ενέργειας και της απανθρακοποίησης των ευρωπαϊκών βιομηχανιών.

1.4. Η υλοποίηση και οι εκταμιεύσεις αναμένεται να επιταχυνθούν στο εξής.

Το πρώτο εξάμηνο του 2023, οι εκταμιεύσεις στο πλαίσιο του ΜΑΑ επιβραδύνθηκαν, για να επιταχυνθούν και πάλι τους τελευταίους μήνες. Κατά το μεγαλύτερο μέρος του 2023, τα κράτη μέλη επικεντρώθηκαν στην αναθεώρηση των ΣΑΑ τους και στην προσθήκη κεφαλαίων για το REPowerEU, ιδίως υπό το πρίσμα των εξωτερικών εξελίξεων που αναφέρθηκαν ανωτέρω, με αποτέλεσμα να επιβραδυνθεί η υποβολή αιτήσεων πληρωμής. Καθώς προχωρούσαν οι αναθεωρήσεις των ΣΑΑ, η υποβολή αιτήσεων πληρωμής επιταχύνθηκε σημαντικά το δεύτερο εξάμηνο του 2023. Συγκεκριμένα, μεταξύ Μαΐου και Δεκεμβρίου 2023, υποβλήθηκαν 26 αιτήσεις πληρωμής και εκταμιεύθηκαν 60,9 δισ. EUR. Οι περισσότερες από τις εκταμιεύσεις αυτές πραγματοποιήθηκαν το τελευταίο τρίμηνο του 2023. Έως το τέλος του 2023, οκτώ κράτη μέλη είχαν ήδη λάβει πάνω από το 40 % των επιχορηγήσεών τους, και έχει ήδη εκταμιευθεί πάνω από το 34 % του συνολικού κονδυλίου του ΜΑΑ.

Αυτή η θετική δυναμική αναμένεται να συνεχιστεί καθώς θα επιταχυνθεί ο ρυθμός υλοποίησης κατά το δεύτερο μισό της περιόδου λειτουργίας του ΜΑΑ. Με τις 18 αιτήσεις πληρωμής που υποβλήθηκαν προς το τέλος του 2023, πάνω από 650 ορόσημα και στόχοι αξιολογούνται επί του παρόντος από την Επιτροπή. Εάν η επίτευξη των οροσήμων και των στόχων αυτών αξιολογηθεί ως ικανοποιητική, θα εκταμιευθούν επιπλέον 41 δισ. EUR, με αποτέλεσμα μέχρι τον Ιούνιο του 2024 οι συνολικές εκταμιεύσεις να υπερβούν το 40 % του κονδυλίου του ΜΑΑ. Η δυναμική αυτή αναμένεται να συνεχιστεί το δεύτερο εξάμηνο του έτους. Συνολικά, σύμφωνα με τον τρέχοντα προγραμματισμό, με βάση τις πληροφορίες που υπέβαλαν τα κράτη μέλη, η Επιτροπή αναμένει να λάβει εφέτος περισσότερες από 20 νέες αιτήσεις πληρωμής, οι οποίες θα αντιστοιχούσαν στην εκταμίευση άνω των 100 δισ. EUR το 2024.

Τα κράτη μέλη αναμένεται να προωθήσουν την υλοποίηση, δεδομένου ότι η διάρκεια του ΜΑΑ λήγει το 2026. Η υλοποίηση όλων των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων που περιλαμβάνονται στα σχέδια πρέπει να επιταχυνθεί. Οι αναθεωρήσεις των σχεδίων που πραγματοποιήθηκαν το 2023 άνοιξαν τον δρόμο για την επιτάχυνση αυτή.

2. Ο ΜΑΑ στήριξε την ανάκαμψη και εισήγαγε καινοτομίες στις δαπάνες της ΕΕ

2.1. Ο ΜΑΑ στηρίζει αποτελεσματικά την οικονομική ανάκαμψη στην ΕΕ

Αν και είναι πολύ νωρίς για να εκτιμηθεί η πλήρης έκταση του αντικτύπου του, ο ΜΑΑ άνοιξε τον δρόμο για την οικονομική ανάκαμψη της ΕΕ. Η αποφασιστική και συντονισμένη δράση σε επίπεδο ΕΕ στο πλαίσιο του NGEU έστειλε ένα σαφές μήνυμα ευρωπαϊκής ενότητας το οποίο ενίσχυσε την οικονομική εμπιστοσύνη και συνέβαλε στη σταθεροποίηση των προσδοκιών της αγοράς. Σε συνέχεια της δημιουργίας του ΜΑΑ, τα περισσότερα αρχικά ΣΑΑ καταρτίστηκαν με εντυπωσιακή ταχύτητα από τα κράτη μέλη το 2021 και η εφαρμογή τους ξεκίνησε με ταχείς ρυθμούς. Έως το τρίτο τρίμηνο του 2021, η οικονομική δραστηριότητα είχε ανακάμψει στα προ της πανδημίας επίπεδα. Τα ποσοστά απασχόλησης ανήλθαν σε επίπεδα-ρεκόρ, ενώ η ανεργία υποχώρησε σε άνευ προηγουμένου χαμηλά επίπεδα, σε περίπου 6 % τον Μάιο του 2023, και έκτοτε παραμένει κοντά σε αυτά τα χαμηλά επίπεδα-ρεκόρ. Η πρόοδος αυτή είναι ακόμη πιο εντυπωσιακή εάν ληφθούν υπόψη τα δύο οικονομικά σοκ που συμβαίνουν μία φορά μόνο σε κάθε γενιά: η πανδημία του COVID-19 και η ενεργειακή κρίση. Τα μακροχρόνια τραύματα που παρά λίγο να προκαλέσουν στις αγορές εργασίας της ΕΕ αποφεύχθηκαν. Βεβαίως, αυτά τα θετικά αποτελέσματα στην οικονομία και την απασχόληση δεν οφείλονται μόνο στον ΜΑΑ. Άλλα μέσα της ΕΕ – όπως τα ταμεία της πολιτικής συνοχής ή το μέσο στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (SURE) – και δράσεις των κρατών μελών και άλλων θεσμικών οργάνων της ΕΕ συνέβαλαν επίσης σε μεγάλο βαθμό.

Ο ΜΑΑ έχει παράσχει χρηματοδοτική στήριξη στα κράτη μέλη, πολλά από τα οποία δεν διέθεταν δημοσιονομικά περιθώρια για τον μετριασμό των κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων της κρίσης που προκάλεσε η πανδημία της COVID-19. Ο ΜΑΑ αντέδρασε ταχέως, εκταμιεύοντας 56,5 δισ. EUR ως προχρηματοδότηση το 2021 και το 2022, και πρόσθετη προχρηματοδότηση ύψους 10,4 δισ. EUR το 2023 και στις αρχές του 2024, μετά την έγκριση των κεφαλαίων για το REPowerEU. Τα κονδύλια αυτά παρείχαν ταχεία και άμεση στήριξη στα κράτη μέλη, επιπλέον των δυνατοτήτων ευελιξίας και της πρόσθετης χρηματοδότησης που διατέθηκε στο πλαίσιο των ταμείων της πολιτικής συνοχής, και διαδραμάτισαν ζωτικό σταθεροποιητικό ρόλο στον απόηχο της κρίσης. Οι εκταμιεύσεις αυτές μείωσαν τις επείγουσες χρηματοδοτικές ανάγκες στα κράτη μέλη, στήριξαν τις πρώτες δράσεις για την παροχή βοήθειας στις επιχειρήσεις και τους πολίτες και έδωσαν στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να υλοποιήσουν τις αναγκαίες άμεσες επενδύσεις οι οποίες διαφορετικά δεν θα είχαν υλοποιηθεί. Η σημαντική μείωση των διαφορών στις αποδόσεις των κρατικών ομολόγων της ΕΕ μετά την ιστορική συμφωνία για την έκδοση κοινών ομολόγων της ΕΕ για τη χρηματοδότηση του NGEU και του ΜΑΑ συνέβαλε περαιτέρω στον περιορισμό της δημοσιονομικής πίεσης.

Σε αντίθεση με προηγούμενες κρίσεις, οι δημόσιες επενδύσεις στην ΕΕ διατηρήθηκαν, και μάλιστα αυξήθηκαν στον απόηχο της πανδημίας της COVID-19 και της ενεργειακής κρίσης, από 3,0 % το 2019 σε προβλεπόμενο 3,3 % το 2023. Ο ΜΑΑ συνέβαλε σημαντικά σε αυτό το θετικό αποτέλεσμα. Αυτή η ενθαρρυντική τάση αναμένεται να συνεχιστεί το 2024 και το 2025, καθώς ο συνολικός δείκτης δημοσίων επενδύσεων αναμένεται να ανέλθει στο 3,5 % του ΑΕΠ έως το 2025. Σύμφωνα με τις φθινοπωρινές οικονομικές προβλέψεις της

Επιτροπής[14], περίπου η μισή αναμενόμενη αύξηση των δημόσιων επενδύσεων μεταξύ 2019 και 2025 εκτιμάται ότι θα προκύψει από επενδύσεις χρηματοδοτούμενες από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, ιδίως δε από τον ΜΑΑ.

Η οικονομική μοντελοποίηση[15] της Επιτροπής υποδηλώνει σημαντικές μακροοικονομικές επιπτώσεις των επενδύσεων του NGEU[16]. Το μοντέλο[17] δείχνει ότι το NGEU[18] θα μπορούσε να αυξήσει το πραγματικό ΑΕΠ της ΕΕ το 2026 κατά έως και 1,4 % παραπάνω από ό,τι σε ένα σενάριο χωρίς το NGEU. Η εκτίμηση αυτή είναι παρόμοια με τις εκτιμήσεις άλλων οργανισμών[19]. Το μοντέλο εκτιμά επίσης ότι το NGEU θα μπορούσε να αυξήσει την απασχόληση στην ΕΕ κατά έως 0,8 % βραχυπρόθεσμα, εξασφαλίζοντας σταθερά υψηλότερους πραγματικούς μισθούς μεσοπρόθεσμα, ως αποτέλεσμα της δυνητικής αύξησης της παραγωγικότητας που θα επιτευχθεί χάρη σε παραγωγικές επενδύσεις[20].

Η ταυτόχρονη εφαρμογή του ΜΑΑ από όλα τα κράτη μέλη εκτιμάται ότι θα δημιουργήσει σημαντικές θετικές δευτερογενείς επιπτώσεις που θα αυξήσουν το μέσο ΑΕΠ, σε σύγκριση με ένα σενάριο χωρίς κοινή και συντονισμένη δράση. Αυτές οι δευτερογενείς επιπτώσεις εκτιμάται ότι δημιουργούν προστιθέμενη αξία για την ΕΕ, η οποία ανέρχεται μεταξύ του ενός τέταρτου και του ενός τρίτου του συνολικού αντικτύπου του ΜΑΑ. Εκτιμάται ότι όλα τα κράτη μέλη θα ωφεληθούν από σημαντικές διασυνοριακές δευτερογενείς επιπτώσεις λόγω της αυξανόμενης ζήτησης στο σύνολο της ολοκληρωμένης οικονομίας της ΕΕ, όμως η κοινή επενδυτική ώθηση του ΜΑΑ θα ευνοήσει επίσης την ανοδική οικονομική σύγκλιση στην ΕΕ. Τα αποτελέσματα προβλέπουν ότι τα κράτη μέλη με ΑΕΠ που υπολείπεται του μέσου όρου θα αποκομίσουν συγκεκριμένα κέρδη από τις εν λόγω δευτερογενείς επιπτώσεις καθώς αυτές συμβάλλουν στην αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας και του διασυνοριακού εμπορίου.

---

14 Φθινοπωρινές οικονομικές προβλέψεις 2023:αναμένεται ελαφρά ανάκαμψη ύστερα από μια δύσκολη χρονιά - Ευρωπαϊκή Επιτροπή (europa.eu)

15 Μοντέλο QUEST (πρβλ. υποσημείωση 2).

16 Για να εκτιμήσει τον μακροοικονομικό αντίκτυπο του ΜΑΑ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκπονήσει σχηματοποιημένες εκ των προτέρων εκτιμήσεις των μακροοικονομικών επιπτώσεων των επενδύσεων του NGEU. Αυτές οι προσομοιώσεις βάσει μοντέλου δεν είναι μια εκ των υστέρων αξιολόγηση του πραγματικού αντίκτυπου, αλλά μάλλον μια εκ των προτέρων πρόβλεψη βάσει μοντέλου που στηρίζεται σε σχηματοποιημένες παραδοχές. Ωστόσο, οι προσομοιώσεις που παρουσιάζονται εδώ ενσωματώνουν επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με τις αιτήσεις δανείων, τον πληθωρισμό και τα αναμενόμενα προφίλ δαπανών. Επικεντρώνονται στις επενδύσεις, δεδομένου ότι οι μακροοικονομικές επιπτώσεις των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων είναι πολύ πιο δύσκολο να μοντελοποιηθούν. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. ιδίως, Pfeiffer P., J. Varga και J. in 't Veld (2023) Quantifying spillovers of coordinated investment stimulus in the EU, *Macroeconomic Dynamics* (27), σ. 1843-1865. Βλ. επίσης έγγραφο προβληματισμού της ΓΔ ECFN (2021): https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/quantifying-spillovers-next-generation-eu-investment_en.

17 Για λεπτομερή επεξήγηση των παραδοχών και των προδιαγραφών του μοντέλου, βλ. το παράρτημα ΙΙ του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής σχετικά με την ενδιάμεση αξιολόγηση.

18 Τα αποτελέσματα του μοντέλου QUEST έχουν υπολογιστεί με βάση τις επενδύσεις του NGEU και όχι τις επενδύσεις του ΜΑΑ. Ωστόσο, οι επενδύσεις (δάνεια και μη επιστρεπτέα στήριξη) που βασίζονται στον ΜΑΑ αντιπροσωπεύουν περίπου το 90 % των επενδύσεων του NGEU.

19 Βλ. διαβούλευση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου βάσει του άρθρου IV σχετικά με τη ζώνη του ευρώ (σ. 44), Ιούλιος 2023.

20 Επισημαίνεται ότι, επειδή οι προσομοιώσεις επικεντρώνονται στις δημόσιες επενδύσεις (χωρίς τις μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας που τις συνοδεύουν), οι επιπτώσεις στην απασχόληση είναι σχετικά βραχείας διάρκειας και οι αυξήσεις των πραγματικών μισθών αποτυπώνουν την πλειονότητα των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων οφελών της αγοράς εργασίας στις προσομοιώσεις. Αντίθετα, οι μεταρρυθμίσεις που στοχεύουν τις αγορές εργασίας και την αύξηση της συμμετοχής, οι οποίες περιλαμβάνονται σε πολυάριθμα ΣΑΑ, μπορούν να επιφέρουν μεγάλες αυξήσεις της απασχόλησης και υψηλότερη δυνητική ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

Ο ΜΑΑ έχει σχεδιαστεί κατά τρόπον ώστε να επικεντρώνει τη στήριξη στα κράτη μέλη με χαμηλότερα εισοδήματα και στα πιο ευάλωτα κράτη μέλη τα οποία έχουν πληγεί περισσότερο από την πανδημία. Η κλείδα κατανομής του ΜΑΑ, με την οποία καθορίζεται πόση χρηματοδότηση μπορεί να λάβει κάθε κράτος μέλος, προσαρμόστηκε εκείνη την εποχή στις περιστάσεις της κρίσης, συμπεριλαμβανομένης της έντονης αβεβαιότητας που επικρατούσε όσον αφορά τις επιπτώσεις που θα είχε ανά την ΕΕ η πανδημία που σοβούσε ακόμη. Ως εκ τούτου, λαμβάνει υπόψη τόσο το κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο κατά την έναρξη της πανδημίας όσο και τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη ανέκαμψαν από την κρίση μέχρι τον Ιούνιο του 2022. Ταυτόχρονα, η κλείδα κατανομής του ΜΑΑ εξακολουθεί να στηρίζεται σταθερά στη λογική της οικονομικής συνοχής, καθώς αποτυπώνει τις διαφορές στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεταξύ των κρατών μελών. Χάρη στην προσέγγιση αυτή, ο ΜΑΑ συμβάλλει στην αντιμετώπιση των οικονομικών αποκλίσεων, ενισχύοντας την οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη όπου χρειάζεται περισσότερο. Με βάση το μοντέλο της Επιτροπής, η αύξηση της οικονομικής παραγωγής το 2026 φθάνει έως και 4,5 % στην Ελλάδα, άνω του 4 % στην Κροατία και περίπου 3,5 % στην Ισπανία και τη Βουλγαρία, έναντι μέσης αύξησης ύψους 1,4 % στην ΕΕ.

2.2. Ο ΜΑΑ διαδραματίζει καίριο ρόλο στη στήριξη των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και των κοινών προτεραιοτήτων πολιτικής της ΕΕ

Μία από τις πιο αξιοσημείωτες επιτυχίες του ΜΑΑ είναι η αποδεδειγμένη ικανότητά του να παρέχει κίνητρα για την υλοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Η εξάρτηση των εκταμιεύσεων του ΜΑΑ από την υλοποίηση συνεκτικών δεσμών επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων έχει δημιουργήσει αποτελεσματικά κίνητρα για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων. Αυτό περιλαμβάνει κυρίως μεταρρυθμίσεις που συνιστώνται εδώ και πολλά έτη από την ΕΕ στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Όλα τα σχέδια έπρεπε να καλύπτουν το σύνολο ή σημαντικό υποσύνολο των σχετικών συστάσεων ανά χώρα (ΣΑΧ). Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΕΣ) επιβεβαίωσε ότι τα ΣΑΑ συμβάλλουν στην αντιμετώπιση σημαντικού υποσυνόλου των ΣΑΧ[21]. Κατά τα δύο έτη που προηγήθηκαν του ΜΑΑ, το μερίδιο των ΣΑΧ της περιόδου 2016-2017 που σημείωσαν τουλάχιστον «κάποια πρόοδο» αυξήθηκε μόνο κατά έξι ποσοστιαίες μονάδες, από 53 % το 2018 σε 59 % το 2020. Συγκριτικά, το μερίδιο των ΣΑΧ της περιόδου 2019-2020 που σημείωσαν τουλάχιστον «κάποια πρόοδο» αυξήθηκε κατά 17 ποσοστιαίες μονάδες, από 52 % το 2021 πριν από την εφαρμογή του ΜΑΑ σε σχεδόν 69 % το 2023. Το μεγαλύτερο μέρος της προόδου έχει σημειωθεί στους τομείς της πρόσβασης σε χρηματοδότηση και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, της λειτουργίας της αγοράς εργασίας, της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Καθώς τα κράτη μέλη συνεχίζουν την υλοποίηση των σχεδίων τους, τα οποία καλύπτουν το σύνολο ή σημαντικό υποσύνολο των ΣΑΧ που τα αφορούν, η πρόοδος όσον αφορά την εφαρμογή των ΣΑΧ αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά στο μέλλον.

Οι υποστηριζόμενες από τον ΜΑΑ διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις έχουν ενθαρρύνει την πρόοδο όσον αφορά τις κοινές προτεραιότητες πολιτικής και έχουν

[21] Ειδική έκθεση 21/2022:Μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και ΕΣΑΑ (europa.eu)

στηρίξει την κοινωνικοοικονομική σύγκλιση στην ΕΕ. Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που υποστηρίζονται από τον ΜΑΑ προωθούν κυρίως την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, καθώς και την κοινωνικοοικονομική σύγκλιση και την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Ο ΜΑΑ στηρίζει επίσης μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν τη θεσμική ανθεκτικότητα, για παράδειγμα για τη βελτίωση της λειτουργίας των δημόσιων διοικήσεων καθώς και της αποτελεσματικότητας των δικαστικών συστημάτων. Παραδείγματα σχετικών μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων παρουσιάζονται στο πλαίσιο 4. Περιλαμβάνουν την ενεργειακή απόδοση, τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες, τις βιώσιμες μεταφορές, την έρευνα και την καινοτομία, την κοινωνική προστασία και την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, καθώς και την προώθηση της ισότητας των φύλων. Όσον αφορά το μέλλον, η υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων σύμφωνα με τις προτεραιότητες πολιτικής της ΕΕ θα συνεχίσει να αποτελεί βασικό στόχο του πλαισίου πολιτικής της ΕΕ, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της δημοσιονομικής εποπτείας. Στο πλαίσιο της επανεξέτασης των δημοσιονομικών κανόνων της ΕΕ, η Επιτροπή απέδωσε ιδιαίτερη σημασία στον ρόλο των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων που ενισχύουν τη δημοσιονομική βιωσιμότητα και λαμβάνουν υπόψη τις προτεραιότητες της ΕΕ και τις ειδικές ανά χώρα προκλήσεις.

Υπάρχουν σημαντικές συνέργειες μεταξύ του ΜΑΑ και άλλων ταμείων της ΕΕ, ιδίως στον τομέα της πολιτικής συνοχής. Με την παράλληλη εφαρμογή του ΜΑΑ και των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής, τα κράτη μέλη έπρεπε να λάβουν στρατηγικές αποφάσεις σχετικά με τα ταμεία που θα χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση επενδύσεων οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις. Οι αποφάσεις αυτές εξαρτώνταν από το αντίστοιχο πεδίο εφαρμογής, το χρονοδιάγραμμα και τα κριτήρια επιλεξιμότητας των ταμείων. Αρκετά κράτη μέλη έχουν κάνει χρήση της δυνατότητας χρηματοδότησης, μέσω τόσο του ΜΑΑ όσο και των διαρθρωτικών ταμείων, μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων με στόχο τη μεγιστοποίηση του αντικτύπου της χρηματοδότησης της ΕΕ. Για παράδειγμα, το ιταλικό ΣΑΑ περιλαμβάνει μεταρρύθμιση για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων επενδύσεων στον τομέα των υδάτων, η οποία αναμένεται να συμβάλει στην αντιμετώπιση των φραγμών στις επενδύσεις της πολιτικής συνοχής για τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτων. Ομοίως, στο πλαίσιο του ΜΑΑ, η Σλοβακία επικαιροποίησε το νομικό της πλαίσιο για να διευκολύνει τη σύνδεση νέων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με το δίκτυο, το οποίο θα στηρίξει την υλοποίηση επενδύσεων στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής για την ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, έξυπνου δικτύου και έξυπνων λύσεων αποθήκευσης. Παρότι είναι πολύ νωρίς για να παρασχεθεί ολοκληρωμένη αξιολόγηση του αντικτύπου τους στην πράξη, οι συνέργειες αυτές μεταξύ του ΜΑΑ και άλλων ταμείων της ΕΕ αναμένεται να αυξηθούν όσο προχωρά περαιτέρω η εφαρμογή του ΜΑΑ και της πολιτικής συνοχής. Αυτό θα απαιτήσει επίσης συνεχή δέσμευση και συντονισμό μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων ενδιαφερόμενων μερών. Ταυτόχρονα, η εστίαση στην υλοποίηση των ΣΑΑ έχει, μεταξύ άλλων παραγόντων, συμβάλει σε καθυστερήσεις στην εφαρμογή των διαρθρωτικών ταμείων σε ορισμένα κράτη μέλη, ενώ

υπάρχει περιθώριο περαιτέρω αξιοποίησης των συνεργειών μεταξύ του ΜΑΑ και άλλων ταμείων της ΕΕ.

Πλαίσιο 4: Ο ΜΑΑ επιταχύνει την υλοποίηση των προτεραιοτήτων πολιτικής της ΕΕ

Με το ευρύ πεδίο εφαρμογής και το μεγάλο χρηματοδοτικό κονδύλιό του, ο ΜΑΑ παρέχει σημαντική χρηματοδότηση για την προώθηση της υλοποίησης των κοινών πολιτικών της ΕΕ.

Η ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων *αποτελεί προτεραιότητα της ΕΕ, προκειμένου να επιτευχθούν οι κλιματικοί και περιβαλλοντικοί στόχοι της ΕΕ, με παράλληλη μείωση των λογαριασμών ενέργειας για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις. Χάρη στον ΜΑΑ, θα πραγματοποιηθούν επενδύσεις ύψους άνω των 102 δισ. EUR στην ενεργειακή απόδοση, από κοινού με φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις για την αντιμετώπιση των διοικητικών φραγμών.*

- ***Η Γαλλία επενδύει 1,9 δισ. EUR μέσω του ΜΑΑ για τη στήριξη της ενεργειακής ανακαίνισης κοινωνικών κατοικιών και του καθεστώτος επιδοτήσεων «MaPrimeRenov» για ιδιωτικές κατοικίες.*** *Μέσω του σχεδίου, περισσότερα από 1,5 εκατομμύρια νοικοκυριά θα λάβουν στήριξη (εκ των οποίων 750 000 έχουν ήδη λάβει την επιδότηση) στις οικείες εργασίες ενεργειακής ανακαίνισης. Η* ***Ισπανία*** *θα πραγματοποιεί κατά μέσο όρο* ***57 000 ανακαινίσεις ενεργειακής απόδοσης κατοικιών ετησίως****. Ο αριθμός αυτός υπερβαίνει τον αρχικό στόχο των 50 000 κατοικιών ετησίως, ο οποίος είχε καθοριστεί με το ισπανικό εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα.*

Η ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης *θα υποστηριχθεί σημαντικά από τα ΣΑΑ. Ο τρέχων στόχος της ΕΕ, όπως ορίζεται στο πρόγραμμα πολιτικής για την ψηφιακή δεκαετία και στην Ψηφιακή Πυξίδα, είναι να διασφαλιστεί ότι έως το 2030 όλες οι βασικές δημόσιες υπηρεσίες θα είναι πλήρως προσβάσιμες στο διαδίκτυο για όλους τους πολίτες, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία. Οι βασικές δημόσιες υπηρεσίες θα πρέπει να συμμορφώνονται με υψηλά πρότυπα ασφάλειας και ιδιωτικότητας. Χάρη στον ΜΑΑ, περισσότερα από 48 δισ. EUR επενδύονται στην ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης.*

- ***Η Ελλάδα επενδύει 2,8 δισ. EUR στον ψηφιακό μετασχηματισμό των οντοτήτων του δημόσιου τομέα της.*** *Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις επικεντρώνονται στην ψηφιοποίηση των αρχείων και στη βελτίωση των ψηφιακών υπηρεσιών, με την ενσωμάτωση σύγχρονων συστημάτων ΤΠ και αυξημένη διαλειτουργικότητα μεταξύ συστημάτων και δεδομένων.*

Η έρευνα και η καινοτομία *συγκαταλέγονται μεταξύ των ισχυρότερων εργαλείων για την τόνωση των οικονομιών και της ανταγωνιστικότητας της Ένωσης σε παγκόσμια κλίμακα. Οι ΣΑΧ απευθύνονταν τακτικά στα κράτη μέλη για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών και των επενδύσεων που στηρίζουν την έρευνα και την καινοτομία. Χάρη στον ΜΑΑ, επενδύονται περισσότερα από 47 δισ. EUR για την επιτάχυνση της ανάπτυξης και του μετασχηματισμού του συστήματος έρευνας και καινοτομίας στα κράτη μέλη και για την ενίσχυση της στήριξης σε καίριους τεχνολογικούς τομείς.*

- ***Η Τσεχία ανέθεσε δημόσιες συμβάσεις ύψους άνω των 195 εκατ. EUR για τη διεξαγωγή έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα των ιατρικών επιστημών.*** *Στόχος των συμβάσεων είναι πέντε κοινοπραξίες (που έχουν συσταθεί μεταξύ πανεπιστημίων, δημόσιων ερευνητικών ιδρυμάτων και άλλων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων) να διεξάγουν έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα των ιατρικών επιστημών προτεραιότητας, συμπεριλαμβανομένης της έρευνας για τις λοιμώδεις νόσους, τον καρκίνο, τις νευροεπιστήμες, τις μεταβολικές διαταραχές, τις καρδιαγγειακές παθήσεις, καθώς και την έρευνα σχετικά με τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις των ασθενειών.*

Η βιώσιμη κινητικότητα *βρίσκεται στο επίκεντρο των προτεραιοτήτων πολιτικής της ΕΕ και οι μεταφορές ήταν εδώ και καιρό ένας από τους δυσκολότερους τομείς όσον αφορά την απανθρακοποίηση. Χάρη στον ΜΑΑ, περισσότερα από 38 δισ. EUR επενδύονται σε σιδηροδρομικές υποδομές και δίκτυα. Τα μέτρα βελτιώνουν επίσης τη σιδηροδρομική συνδεσιμότητα στην Ευρώπη μέσω της επέκτασης του δικτύου ΔΕΔ-Μ. Πολλά κράτη μέλη υποστηρίζουν την επέκταση αυτή με την εισαγωγή του Ευρωπαϊκού Συστήματος Διαχείρισης της Σιδηροδρομικής Κυκλοφορίας (ERTMS), το οποίο θα αυξήσει την ασφάλεια και θα ενισχύσει τη διαλειτουργικότητα των αμαξοστοιχιών στην Ευρώπη.*

- ***Η Ιταλία αναπτύσσει 2 800 km ERTMS*** *χάρη στο ιταλικό ΣΑΑ για την εκπλήρωση των στόχων της στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού σχεδίου ανάπτυξης του ERTMS. Στη* ***Γερμανία****, το ΣΑΑ στηρίζει την* ***ψηφιοποίηση των σιδηροδρόμων για μεταγενέστερες εκδόσεις του ERTMS****.*

Κοινωνική προστασία: *Το σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, που δημοσιεύτηκε από την Επιτροπή τον Μάρτιο του 2021, καθορίζει, μεταξύ άλλων, τη μελλοντική πορεία για την ενίσχυση και τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων κοινωνικής προστασίας. Περιλαμβάνει έναν πρωταρχικό στόχο για τη μείωση του αριθμού των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Χάρη στον ΜΑΑ, περισσότερα από 14,1 δισ. EUR επενδύονται στην κοινωνική προστασία συμπληρωματικά προς τα ποσά που δαπανώνται με άλλες δαπάνες της ΕΕ.*

- ***Η Κροατία υλοποιεί μεταρρύθμιση και επένδυση για την παροχή κοινωνικής καθοδήγησης σε άτομα που διατρέχουν κίνδυνο διακρίσεων ή βρίσκονται σε περιθωριοποιημένη θέση στην κοινωνία.*** *Στο πλαίσιο των μέτρων αυτών, θα αναπτυχθεί μια νέα εξατομικευμένη υπηρεσία καθοδήγησης στα κέντρα κοινωνικής πρόνοιας. Η νέα αυτή υπηρεσία θα επικεντρωθεί στην ένταξη ατόμων με αναπηρία, θυμάτων βίας, αστέγων, μεταναστών, Ρομά, νέων, ατόμων που εκτίουν ποινές φυλάκισης και μελών άλλων κοινωνικά ευάλωτων ομάδων.*

- ***Η Πολωνία θα υλοποιήσει μεταρρύθμιση και επένδυση για τη βελτίωση της κατάστασης των γονέων, και ιδίως των γυναικών, στην αγορά εργασίας, με την αύξηση της πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας παιδική φροντίδα και της διαθεσιμότητάς της.*** *Η μεταρρύθμιση αναμένεται να θεσπίσει ένα πλαίσιο προτύπων ποιότητας για τη φροντίδα των παιδιών, συμπεριλαμβανομένων δεσμευτικών εκπαιδευτικών κατευθυντήριων γραμμών και προτύπων για τις υπηρεσίες φροντίδας παιδιών ηλικίας κάτω των τριών ετών, το οποίο θα συνοδεύεται από την εφαρμογή συστήματος ΤΠ για τη διαχείριση της χρηματοδότησης και της δημιουργίας εγκαταστάσεων παιδικής φροντίδας και για τη δημιουργία νέων θέσεων σε εγκαταστάσεις παιδικής φροντίδας.*

2.3. Ο ΜΑΑ προωθεί την ολιστική χάραξη πολιτικής και ενισχύει την εθνική οικειοποίηση, αλλά έχουν διατυπωθεί αιτήματα για ενίσχυση της ευελιξίας

Η ενδιάμεση αξιολόγηση επισημαίνει ότι ο συνδυασμός μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων στο πλαίσιο ενός μέσου με ολοκληρωμένα εθνικά μεσοπρόθεσμα σχέδια (ΣΑΑ) είναι μία από τις πιο αποτελεσματικές πτυχές του ΜΑΑ. Ο ΜΑΑ στηρίζει ένα ολιστικό και συνεκτικό σύνολο μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που καλύπτουν τόσο τις προτεραιότητες πολιτικής της ΕΕ όσο και τις προκλήσεις ανά χώρα. Η προσέγγιση αυτή παρέχει κίνητρα για μεθοδικό σχεδιασμό σε κάθε κράτος μέλος και διευκολύνει την αποτελεσματικότερη υλοποίηση. Η συνεκτική αλληλουχία μεταξύ μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων επιτρέπει, για παράδειγμα, την ανάληψη μεταρρυθμίσεων πρώτα, οι οποίες θα στηρίξουν τον αντίκτυπο των επακόλουθων επενδύσεων. Επιπλέον, οι συνέργειες μεταξύ μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων μπορούν να αξιοποιηθούν ευκολότερα όταν η υλοποίησή τους συντονίζεται με ολοκληρωμένο τρόπο.

Στο πλαίσιο του ΜΑΑ, τα κράτη μέλη μπορούν να σχεδιάζουν μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις σύμφωνα με τις προτεραιότητες και τις ανάγκες τους, ενώ διασφαλίζουν μια στοχευμένη προσέγγιση ανά χώρα, στηρίζοντας παράλληλα τις κοινές πολιτικές της ΕΕ. Μολονότι ο κανονισμός ΜΑΑ καθορίζει πρωταρχικά κριτήρια με τα οποία πρέπει να συμμορφώνονται τα σχέδια, τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα για τον σχεδιασμό των σχεδίων τους και τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις και τις επενδύσεις που θα προτείνουν, κάτι που δημιουργεί ένα ισχυρό αίσθημα οικειοποίησης, δέσμευσης και λογοδοσίας, το οποίο διευκολύνει την υλοποίηση. Αυτό ισχύει ιδίως για τις μεταρρυθμίσεις, οι οποίες συχνά απαιτούν την έγκριση του εθνικού κοινοβουλίου. Επιπλέον, η στενή συνεργασία που απαιτείται μεταξύ της Επιτροπής, των εθνικών υπουργείων και των φορέων υλοποίησης έχει επιφέρει θετικές εξωτερικές επιπτώσεις όσον αφορά τον σχεδιασμό πολιτικών και τη βελτίωση του διοργανικού συντονισμού. Σε επίπεδο ΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην παρακολούθηση της εφαρμογής του ΜΑΑ. Αυτό καταδεικνύεται από τους 14 διαλόγους για την ανάκαμψη και την ανθεκτικότητα και από τις 34 συνεδριάσεις ομάδων εργασίας που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι στιγμής με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Για την περαιτέρω αύξηση της προβολής και της διαφάνειας του ΜΑΑ, η Επιτροπή δρομολόγησε διαδραστικό χάρτη των έργων που υποστηρίζονται από τον ΜΑΑ σε κάθε κράτος μέλος[22].

Η συμμετοχή των περιφερειακών και τοπικών αρχών, των κοινωνικών εταίρων, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών αποτελεί καίριο παράγοντα για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των μέτρων του ΣΑΑ. Παρόλο που ο κανονισμός ΜΑΑ απαιτεί από τα κράτη μέλη να περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τις διαβουλεύσεις που διεξάγονται κατά την κατάρτιση των οικείων εθνικών ΣΑΑ, το επίπεδο και η μορφή της συμμετοχής των εν λόγω ενδιαφερόμενων μερών εξαρτάται από τα εθνικά νομικά πλαίσια και μπορεί να διαφέρει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών. Από κοινού με τις εθνικές αρχές, οι οποίες αναλαμβάνουν τον κύριο συντονιστικό και εποπτικό

[22] https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_el#map

ρόλο στο πλαίσιο του ισχύοντος νομικού πλαισίου, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, καθώς και οι κοινωνικοί εταίροι, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, διαδραματίζουν επίσης καίριο ρόλο. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές και τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων, επισημαίνουν την ανεπαρκή συμμετοχή τους στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των μέτρων που περιλαμβάνονται στα ΣΑΑ. Μολονότι αυτό μπορεί να εξηγηθεί εν μέρει από την ανάγκη ταχέως σχεδιασμού των ΣΑΑ σε συνθήκες κρίσης, είναι σημαντικό, στο μέλλον, η στενή συμμετοχή τους να στηρίζει την οικειοποίηση και την υλοποίηση στην πράξη. Για παράδειγμα, οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στην υλοποίηση μεταρρυθμίσεων της αγοράς εργασίας και της κοινωνικής πολιτικής.

Η επαρκής ευελιξία στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των ΣΑΑ είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της συνεχούς προστιθέμενης αξίας και της ομαλής υλοποίησης. Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης αξιολόγησης του ΜΑΑ, τα κράτη μέλη ζήτησαν μεγαλύτερη ευελιξία στην υλοποίηση των σχεδίων τους. Για παράδειγμα, τα κράτη μέλη διαπίστωσαν ότι ο καθορισμός των οροσήμων και των στόχων ήταν υπερβολικά λεπτομερής και η σταθερή σύνθεση των ομάδων οροσήμων και στόχων για κάθε δόση ήταν υπερβολικά άκαμπτη, ιδίως όταν απρόβλεπτες περιστάσεις επηρεάζουν την αρχικά προγραμματισμένη υλοποίηση. Αυτό μπορεί να προκαλέσει καθυστερήσεις στην υλοποίηση και διοικητικό φόρτο για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Η Επιτροπή ενήργησε ταχέως βάσει συστάσεων για ενίσχυση της διαφάνειας κατά την εφαρμογή του ΜΑΑ. Σύμφωνα με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου, η Επιτροπή, με τη βοήθεια των κρατών μελών, αξιοποίησε την ευκαιρία των αναθεωρήσεων των σχεδίων το 2023 για να αποσαφηνίσει τον ορισμό των οροσήμων και των στόχων, όπου κρίθηκε σκόπιμο και αναγκαίο. Το 2023 η Επιτροπή δημοσίευσε[23] επίσης τη μεθοδολογία της για την αξιολόγηση των οροσήμων και των στόχων, τη μερική αναστολή των πληρωμών και την αναίρεση[24] των οροσήμων και των στόχων, ώστε να αποσαφηνιστεί η εφαρμογή του κανονισμού ΜΑΑ και να παρασχεθεί καλύτερη ενημέρωση στα κράτη μέλη. Η πρόσθετη καθοδήγηση επικροτήθηκε μεν, ωστόσο απαιτούνται περαιτέρω προβληματισμοί σχετικά με το κατά πόσον θα μπορούσαν να γίνουν περισσότερα προς την κατεύθυνση αυτή.

Οι αναθεωρήσεις των ΣΑΑ μπορεί να είναι απαιτητικές όσον αφορά τους πόρους, αλλά οι στοχευμένες προσαρμογές διεκπεραιώθηκαν γρήγορα. Γενικά, οι αναθεωρήσεις θεωρούνται επαχθείς από τα κράτη μέλη, καθώς απαιτούν εκτενή αιτιολόγηση, καθώς και έγκριση από το Συμβούλιο, γεγονός που επηρεάζει την ευελιξία του μέσου. Ωστόσο, υπό την προϋπόθεση ότι είναι στοχευμένες, μπορούν να πραγματοποιηθούν σχετικά γρήγορα. Για παράδειγμα, οι αναθεωρήσεις των ΣΑΑ της Γερμανίας και του Λουξεμβούργου αξιολογήθηκαν από την Επιτροπή και εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο σε δύο μήνες. Αυτή η στοχευμένη προσέγγιση θα μπορούσε να αναπαραχθεί στο μέλλον για την άμεση αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων υλοποίησης, διατηρώντας παράλληλα άθικτη τη φιλοδοξία των σχεδίων και συνεχίζοντας τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του κανονισμού ΜΑΑ.

---

23 Ανακοίνωση για την εφαρμογή του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας — Ευρωπαϊκή Επιτροπή (europa.eu)

24 COM_2023_545_2_annex2_EN.pdf (europa.eu)

Πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας των κρατών μελών και των φορέων υλοποίησης. Ορισμένα κράτη μέλη αντιμετώπισαν δυσκολίες στον μετριασμό της αύξησης του φόρτου εργασίας των διοικήσεων από την έναρξη του ΜΑΑ. Η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των κρατών μελών παραμένει ουσιαστικής σημασίας. Είναι καίριας σημασίας να διασφαλιστεί ότι τα κράτη μέλη μπορούν να αποκομίσουν τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη του ΜΑΑ και άλλων ταμείων της ΕΕ και να συμβάλουν στην αύξηση της απορρόφησης. Τα κράτη μέλη έχουν ζητήσει και λάβει στήριξη από το Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης (TSI), τόσο για τον σχεδιασμό όσο και για την υλοποίηση των οικείων ΣΑΑ και των κεφαλαίων για το REPowerEU. Περισσότερα από 400 έργα που εγκρίθηκαν βάσει του TSI συνδέονται με την κατάρτιση ή την υλοποίηση των ΣΑΑ των κρατών μελών. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρέχει στήριξη και συμβουλές στα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση ζητημάτων διοικητικής ικανότητας και εμποδίων στις επενδύσεις. Όπου απαιτείται, η Επιτροπή ενθάρρυνε τα κράτη μέλη να συμπεριλάβουν στα οικεία ΣΑΑ περαιτέρω μέτρα στήριξης για τη διευκόλυνση της καθημερινής διαχείρισης του μέσου (π.χ. έκτακτο προσωπικό, κατάρτιση, νέα συστήματα ΤΠ) και τη βελτίωση της αποδοτικότητας των δημόσιων διοικήσεων (π.χ. μεταρρύθμιση των δημόσιων συμβάσεων στη Σλοβακία και διαδικασίες αδειοδότησης στην Πολωνία· ψηφιοποίηση των διοικήσεων και των διαδικασιών στην Ισπανία).

2.4. Ο ΜΑΑ είναι το πρώτο σημαντικό μέσο που βασίζεται στις επιδόσεις σε επίπεδο ΕΕ

Ο ΜΑΑ, πρωτοφανής από άποψη κλίμακας και φιλοδοξίας, εκταμιεύει κονδύλια βάσει συγκεκριμένων επιτευγμάτων, και καθίσταται το πρώτο μεγάλης κλίμακας μέσο που βασίζεται στις επιδόσεις σε επίπεδο ΕΕ. Αντί να λαμβάνεται υπόψη το συναφές κόστος για την υλοποίηση των έργων, όπως στην περίπτωση των μέσων που βασίζονται στο κόστος, τα κονδύλια αποδεσμεύονται μετά την εκπλήρωση των οροσήμων και των στόχων, που αντιπροσωπεύουν συγκεκριμένα βήματα στην υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων ή των επενδύσεων από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με προσέγγιση που βασίζεται στα αποτελέσματα, ή καλούμενη επίσης προσέγγιση βάσει επιδόσεων.

Αυτή η προσέγγιση βάσει επιδόσεων είναι καίριας σημασίας για την αποτελεσματικότητα του ΜΑΑ, διότι διασφαλίζει την επίτευξη απτών αποτελεσμάτων επιτόπου. Το ευρύ φάσμα οροσήμων και στόχων καθιστά δυνατή την αποτελεσματική παρακολούθηση της υλοποίησης των ΣΑΑ, δεδομένου ότι καλύπτουν τον πλήρη κύκλο ζωής των μέτρων που στηρίζει ο ΜΑΑ[25]. Η προσέγγιση αυτή καθιστά επίσης δυνατή την εκταμίευση κονδυλίων μετά την επίτευξη των ενδιάμεσων σταδίων των μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, ανταμείβοντας την πρόοδο προς την επίτευξη αποτελεσμάτων και τις πραγματικές «επιδόσεις» επιτόπου. Κατά συνέπεια, η ενδιάμεση αξιολόγηση επισημαίνει ότι, επειδή ο ΜΑΑ επιβραβεύει την πρόοδο καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, οι εκταμιεύσεις είναι ταχύτερες σε σύγκριση με άλλα μέσα της ΕΕ. Έχει καθοριστική σημασία ότι η προσέγγιση αυτή παρέχει επίσης αποτελεσματικά κίνητρα στα κράτη μέλη για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων, οι οποίες δεν συνεπάγονται κατ' ανάγκη (οικονομικό) κόστος.

[25] Επιπλέον, ο κανονισμός ΜΑΑ εισάγει την έννοια των κοινών δεικτών, οι οποίοι προστίθενται στα ορόσημα και τους στόχους και σκοπός των οποίων είναι η υποβολή εκθέσεων σχετικά με τις συνολικές επιδόσεις και την πρόοδο του μηχανισμού ως προς την επίτευξη των στόχων του. Η ενδιάμεση αξιολόγηση ανέδειξε αδυναμίες στον σχεδιασμό των κοινών δεικτών του ΜΑΑ, οι οποίες θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στον προβληματισμό σχετικά με τα μελλοντικά μέσα που βασίζονται στις επιδόσεις.

Η χρηματοδότηση που βασίζεται στις επιδόσεις αυξάνει τη συνοχή και την προβλεψιμότητα των δαπανών της ΕΕ. Ο βασιζόμενος στις επιδόσεις χαρακτήρας του ΜΑΑ έχει οδηγήσει σε μια πιο ολιστική προσέγγιση των δημόσιων δαπανών, τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο. Η παροχή άμεσης χρηματοδοτικής στήριξης μετά την εκπλήρωση των οροσήμων και των στόχων συνεπάγεται δεσμεύσεις και κίνητρα για την επίτευξη της πραγματικής υλοποίησης των συμφωνηθέντων μέτρων. Επιπλέον, τα ΣΑΑ μπορούν να θεωρηθούν συμβατικές συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών και της ΕΕ, στις οποίες αμφότερα τα μέρη συμμετέχουν οικειοθελώς βάσει σαφών δεσμεύσεων. Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης αξιολόγησης του ΜΑΑ, τα ενδιαφερόμενα μέρη επισήμαναν ότι η προσέγγιση βάσει επιδόσεων έχει αυξήσει την προβλεψιμότητα και τη λογοδοσία. Τα συγκεκριμένα αποτελέσματα που πρέπει να επιτυγχάνονται καθορίζονται σαφώς εκ των προτέρων (στις εκτελεστικές αποφάσεις του Συμβουλίου), ενισχύοντας την ικανότητα των κρατών μελών να προγραμματίζουν το μέλλον. Η προσέγγιση απαιτεί κατάλληλο προσδιορισμό των οροσήμων και των στόχων, ώστε να αποφεύγονται οι ασάφειες όσον αφορά τη διαδικασία υλοποίησης και τα συμφωνηθέντα μέτρα. Συνολικά, τα χαρακτηριστικά αυτά αντιπροσωπεύουν μεταβολή στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών, καθώς και στις δαπάνες της ΕΕ γενικότερα: το επίκεντρο των δαπανών μεταφέρεται από το συναφές κόστος στα πραγματικά αποτελέσματα και στην υλοποίηση των συμφωνηθέντων μέτρων.

2.5. <u>Το σύστημα υποβολής εκθέσεων και ελέγχου του ΜΑΑ θα συνεχίσει να απαιτεί στήριξη και προσαρμογές</u>

Παρά τα θετικά χαρακτηριστικά της προσέγγισης βάσει επιδόσεων, ο ΜΑΑ δημιούργησε κόστος εισόδου για τις διοικήσεις των κρατών μελών, όμως υπάρχει περιθώριο περαιτέρω διοικητικής απλούστευσης. Όσον αφορά τον σχεδιασμό του μέσου, οι απαιτήσεις για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης οδήγησαν σε παρόμοιο διοικητικό φόρτο με εκείνον των άλλων ταμείων της ΕΕ που βασίζονται στο κόστος. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, εκτός από τα αποδεικτικά στοιχεία που απαιτούνται για να αποδειχθεί η εκπλήρωση των οροσήμων και των στόχων, τα κράτη μέλη πρέπει να συλλέγουν διάφορα είδη δεδομένων για σκοπούς ελέγχου και δικλίδων ελέγχου. Ως νέο μέσο, ο ΜΑΑ δημιούργησε κόστος εισόδου για τις εθνικές διοικήσεις και οι αρχές των κρατών μελών σε όλα τα επίπεδα διαπίστωσαν ότι οι διαδικασίες ελέγχου και δικλίδων ελέγχου ήταν υπερβολικά περίπλοκες. Επιπλέον, τα κράτη μέλη διαμαρτυρήθηκαν για αλληλεπικαλυπτόμενους ελέγχους από τις εθνικές αρχές, την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο. Η αντίληψη αυτή ενδέχεται να ενισχύθηκε από το γεγονός ότι ο ΜΑΑ εφαρμόζεται ταυτόχρονα με τα ταμεία της πολιτικής συνοχής, τα οποία ακολουθούν διαφορετικούς κανόνες και βασίζονται, ως επί το πλείστον, σε ελέγχους βάσει του κόστους. Το πολύπλοκο πλαίσιο ελέγχου και δικλίδων ελέγχου έχει επηρεάσει αρνητικά την ταχύτητα εφαρμογής του ΜΑΑ. Στο πλαίσιο αυτό εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα για την Επιτροπή να προσδιορίσει τους πιθανούς τομείς απλούστευσης, μεταξύ άλλων λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερα διεξοδικές εργασίες που πραγματοποιήθηκαν πριν από την έγκριση των εκταμιεύσεων, για την επαλήθευση της ικανοποιητικής εκπλήρωσης των οροσήμων και στόχων. Ωστόσο, αυτό θα πρέπει να σταθμιστεί έναντι της επιτακτικής ανάγκης για δέουσα διαχείριση των κονδυλίων της ΕΕ με σκοπό την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης και τη διασφάλιση της διαφάνειας ως προς τον τρόπο εκτέλεσης των κονδυλίων, ιδίως λόγω του μεγέθους του μέσου και του καινοτόμου χαρακτήρα της προσέγγισης.

3. Ο ΜΑΑ θα συνεχίσει να παράγει αποτελέσματα κατά το δεύτερο μισό της περιόδου λειτουργίας του.

Ο ΜΑΑ υπήρξε αποτελεσματική απάντηση στις άνευ προηγουμένου οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19. Ήταν ζωτικής σημασίας για την προστασία της ενιαίας αγοράς, την αποφυγή αυξημένων οικονομικών αποκλίσεων στην ΕΕ, την επιτάχυνση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης και την παροχή βοήθειας στα κράτη μέλη προκειμένου να μετασχηματίσουν τις οικονομίες τους για να τις καταστήσουν κατάλληλες για το μέλλον. Ο ΜΑΑ συνέβαλε σημαντικά στην αύξηση των επιπέδων δημόσιων επενδύσεων κατά τη διάρκεια της πανδημίας και μετά από αυτή, και η σύστασή του αποτέλεσε ουσιαστική αλλαγή στην ικανότητα της ΕΕ να ανταποκρίνεται στις οικονομικές κρίσεις. Ο ΜΑΑ συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση της μακροπρόθεσμης ανταγωνιστικότητας και της στρατηγικής αυτονομίας της Ευρώπης.

Ο ΜΑΑ εισήγαγε μια πιο ολιστική προσέγγιση όσον αφορά τις δαπάνες της ΕΕ. Οι πληρωμές του ΜΑΑ βασίζονται στην πρόοδο και τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται, και όχι στο συναφές κόστος, γεγονός που διασφαλίζει την προβλεψιμότητα και τη λογοδοσία τόσο για τα κράτη μέλη όσο και για την Επιτροπή. Οι διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της ενδιάμεσης αξιολόγησης δείχνουν ότι υπάρχει ευρεία στήριξη των μέσων που βασίζονται στις επιδόσεις σε επίπεδο ΕΕ. Αυτή η προσέγγιση των δαπανών της ΕΕ έχει ήδη εμπνεύσει σημαντικά νέα προγράμματα, όπως το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα και η διευκόλυνση για την Ουκρανία. Από την άποψη αυτή, ο βασιζόμενος στις επιδόσεις χαρακτήρας του ΜΑΑ θα αποτελέσει σημείο αναφοράς στις συζητήσεις σχετικά με τα μέσα δαπανών της ΕΕ ενόψει του επόμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, και η παρούσα ενδιάμεση αξιολόγηση παρέχει κατάλληλη βάση προκειμένου να αντληθούν ορισμένα διδάγματα.

Η ταχεία ανάπτυξη και οι ταχείες εκταμιεύσεις στο πλαίσιο του ΜΑΑ καταδεικνύουν την ικανότητά του να στηρίζει τα κράτη μέλη σε περιόδους κρίσης, ενώ το ισχυρό κίνητρο για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων βοηθά τις οικονομίες και τις κοινωνίες μας να εξοπλιστούν καλύτερα για το μέλλον. Ο ΜΑΑ αποδεικνύεται σημαντικό εργαλείο για την κάλυψη των επί μακρόν υφιστάμενων μεταρρυθμιστικών αναγκών σε πολλά κράτη μέλη, και ο συνδυασμός μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων σε ένα ενιαίο μέσο καθιστά δυνατό έναν καλύτερο σχεδιασμό, συνέργειες και συνεκτικότερη δράση σύμφωνα με τις ενωσιακές και εθνικές προτεραιότητες.

Το δεύτερο μισό της περιόδου λειτουργίας του ΜΑΑ έχει πλέον ξεκινήσει και η υλοποίησή του θα πρέπει να επιταχυνθεί. Η υλοποίηση των φιλόδοξων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων έως το 2026 θα απαιτήσει σημαντικές προσπάθειες και συνεχή δέσμευση από όλα τα κράτη μέλη και την Επιτροπή. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να εξετάζει τρόπους για την περαιτέρω στήριξη των κρατών μελών στην υλοποίηση των σχεδίων τους και θα επιδιώξει να ενισχύσει τη συμπληρωματικότητα μεταξύ των χρηματοδοτικών εργαλείων της ΕΕ και μεταξύ των εν λόγω εργαλείων και των εθνικών προϋπολογισμών. Μολονότι οι νομοθετικές αλλαγές δεν φαίνονται κατάλληλες σε αυτό το στάδιο, θα εξεταστεί το ενδεχόμενο ανάληψης περαιτέρω δράσης στο πλαίσιο του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού ΜΑΑ για τη διευκόλυνση της υλοποίησης.

Συντρέχουν όλα τα στοιχεία για να διασφαλιστεί ότι τα ΣΑΑ συμβάλλουν στην υλοποίηση της οικονομικής ανάκαμψης και του εκσυγχρονισμού της ΕΕ. Σε πολλές περιπτώσεις, οι

μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που περιλαμβάνονται σε κάθε σχέδιο κάνουν ήδη πραγματική και διαρκή τη διαφορά στην πράξη. Οι αναθεωρήσεις των σχεδίων έχουν θέσει τα θεμέλια για την επιτάχυνση της υλοποίησής τους. Με τον τρόπο αυτό, το θεματολόγιο μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων του ΜΑΑ συμβάλλει στη δημιουργία μιας πιο σύγχρονης, ευημερούσας, χωρίς αποκλεισμούς, κλιματικά ουδέτερης και βιώσιμης ΕΕ, η οποία είναι ανθεκτική και καλύτερα προετοιμασμένη για μελλοντικές ευκαιρίες και προκλήσεις. Οι στόχοι αυτοί πρέπει να επιτευχθούν από κοινού, μέσω της στενής συνεργασίας μεταξύ όλων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, των κρατών μελών, της κοινωνίας των πολιτών, των εργαζομένων και των επιχειρήσεων.